

HRVATSKI

glasnik

Godina XVI, broj 30

27. srpnja 2006.

cijena 80 Ft

Ljeto na moru

Foto: Stjepan Blažetin

Komentar

Još jedna statistika o nama

Uvijek su me zanimala statistike, jer mi se činilo da one ipak daju neku pregledniju sliku o određenim temama. Međutim, bila sam svjesna da te podatke ne treba prihvatiti kao posve točne. U posljednje vrijeme sve mi se čini da statistički podaci postaju manipulacije stranaka. U to sam se mogla uvjeriti i tijekom izbora.

O nama, Hrvatima, pa i o drugim manjinama u Mađarskoj, opet je izrađena neka statistika koju nam je odredio novi Manjinski zakon, koliko nas se registriralo, koliko nas ima pravo i želju uopće otići na manjinske izbore. Kroz cijelo to vrijeme dok se moglo registrirati, stalno sam osjećala u sebi neku borbu. Naravno, rado iskazujem svoju pripadnost, ali s druge strane sam osjećala suvišnim, zašto treba to ponovno potvrditi kad sam svoju pripadnost potvrdila i za vrijeme posljednjeg popisa pučanstva. Nije mi bilo teško ispuniti taj list, ali moram priznati da sam bila među posljednjima jer u ljetnom razdoblju kada se čovjek više kreće, mora se više brinuti i za djecu jer su stalno kod kuće, malo ih odvesti na izlet, na kupanje. Listić mi se „zagubio” među pismima i pismenima. Vjerujem da se to dogodilo i drugima. Posjetila sam i takvog znanca koji mi je htio dati svoj registracijski list da ga kupa s mojim odnesem, ali jednostavno nije ga našao. Vjerojatno ga je nehotice izbacio. Možemo li ga okrivljavati da on nije pravi Hrvat? Ne, naravno, pogotovo kad zasigurno znam da se zalaže za Hrvate, uči svoje dijete hrvatski, no zbog svoje zauzetosti nema pravo sudjelovati na izborima. Netko bi tu rekao, ako je pravi Hrvat, onda mu je to na pameti pa ne zaboravlja. Da, šteta da to nije učinio, ali ne smijemo zaboraviti da su važni i oni Hrvati koji ne žele u velikoj mjeri sudjelovati u javnom i političkom životu, nego jednostavno živjeti svoj život kao Hrvati. Upitno je i to jesu li manjinski izbori za pojedinca, pripadnika manjine, toliko važni. Ima ljudi koji su često sudionici hrvatskih programa, a i ne znaju da postoji Hrvatska državna samouprava, no ipak pridonose čuvanju i gajenju hrvatske kulture i jezika. Razgovarala sam i s takvom osobom koja mi reče: „Najradije ne bih organizirao registriranja, samo zato da neki imaju posla, a kada mi prosimo pomoć, niti se oglase”, ali sam sreća i takvu osobu koja je rekla: „Bila sam prva, čak se i bilježnica začudila kad sam prvi dan otišla”. Vratimo se statistici koja nam ipak nešto pokazuje, ali može se i krivo tumačiti, različito shvatiti. Važno bi bilo da javnost ne poistovjećuje broj registriranih s brojem pripadnika nacionalnoj manjini, jer mnogi se i u tome zbnjuju. Promotrimo li rezultate, neki su podaci iznenadni, možda gdje smo očekivali veći broj, tamo je brojka manja, a gdje uopće nismo, tamo je pak veća. To je i stvar organiziranosti, jer unatoč zakonu, koji je imao cilj izbjeći tzv. etno-biznis, nije teško skupiti trideset listića za registraciju, no trud svakako treba cijeniti. Nikako ne smijemo zaboraviti da nam je registriranje osigurano zakonom, ali nije obvezatno. Prije svega nam je važno da tamo gdje su samouprave i do sada aktivno radile, ostanu i nadalje, bez obzira kakvu statistiku pokazuju registracije. Ipak vjerujem da oni koji su se svjesno registrirali, oni će u budućem životu ovdašnjih Hrvata željeti aktivno sudjelovati, a ako žarište postoji, tamo će se zagrijavati i drugi.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Na hrvatskim autocestama iz tjedna u tjedan, pogotovo vikendom, u ovim vrućim ljetnim mjesecima nepregledne su kolone automobila koji se žure na hrvatsko more. Pola milijuna ulazaka i izlazaka na granicama Hrvatske iz tjedna u tjedan, još jedna dobra turistička sezona, i još jednom dobar prihod od cestarine. Isplatilo se graditi autoceste u Hrvatskoj pa i onda ako u zimskim mjesecima jedva prometuje neko vozilo njima. Sve to nadoknadi srpanj i kolovoz ili, grubo rečeno, 6-7 tjedana prometnih gužvi. I to ovih dana objašnjavamo svojim susjedima koji se vraćaju iz naše matične domovine ili putuju u nju i zastaju zadivljeni njezinim prirodnim ljepotama i autocestama, ljudima, a naši mladi prijatelji sve češće spominju kako planiraju ići živjeti i raditi upravo u Hrvatsku. Ruše se svi rekordi i u broju vozila i visini prihoda od plaćene cestarine, povećanje prometa je iznad 15 posto u odnosu na prošlu godinu u isto vrijeme, a posebice je velik promet na autocesti Zagreb – Split, na Dalmatini. Ove

je godine ostvarena i veoma dobra suradnja Hrvatskih autocesta i policije, donosi hrvatski tisak, tako da i nema nepotrebnih i prevelikih zastoja, jedino zbog prometa kroz samo jednu cijev tunela svetoga Roka. Gužve i kilometarske kolone samo su na dva krizna čvora, na Svetom Roku i Maloj Kapeli. Tako hrvatski ministar mora i turizma najavljuje kako broj i protok vozila opravdava razmišljanje o početku radova na drugoj cijevi tunela sveti Rok, na planovima čijeg dovršenja uskoro treba početi raditi.

A oni koji ove godine ne mogu otići na najljepše more na svijetu, jer je ono ipak preskupo za naš sve tanji forinški džep, neka zastanu za trenutak na stranicama našega tjednika i na njima si nađu kako ljetno štivo tako i zanimljivosti iz domovine i matične nam zemlje Hrvatske, koju su ovoga ljeta organizirano posjetili i još uvijek posjećuju mnogobrojni učenici naših hrvatskih škola, što u organizaciji HDS-a, što vezama prijateljskih naselja i škola.

Branka Pavić Blažetin

LANČUK – U tome selu teku radovi na vanjskoj obnovi zgrade seoskog poglavarstva. Obnova unutrašnjosti zgrade je završena, na njoj se radilo u nekoliko posljednjih godina. Lijep je i tamošnji matični ured, piše županijski list te dodaje kako su za podmirenje troškova radova na zgradi zastupnici sela pokrenuli akciju odricanja od godišnjega zastupničkog "honorara". Obnova zdanja seoskog poglavarstva financira se iz seoskoga proračuna te će unutrašnja i vanjska obnova selo stajati više od deset milijuna forinti. Zanimljivo je kako su se u hrvatski birački popis upisali mnogi lančučki Hrvati i po svoj prilici i u tom će naselju na jesenskim izborima biti utemeljena Hrvatska manjinska samouprava.

Dunav, rijeka koja veže narode

Dunavska komisija utemeljena je potpisivanjem Konvencije o režimu plovidbe Dunavom 18. kolovoza 1948. godine u Beogradu, a Hrvatska je postala članicom potpisivanjem Dodatnoga protokola Konvenciji iz 1998.

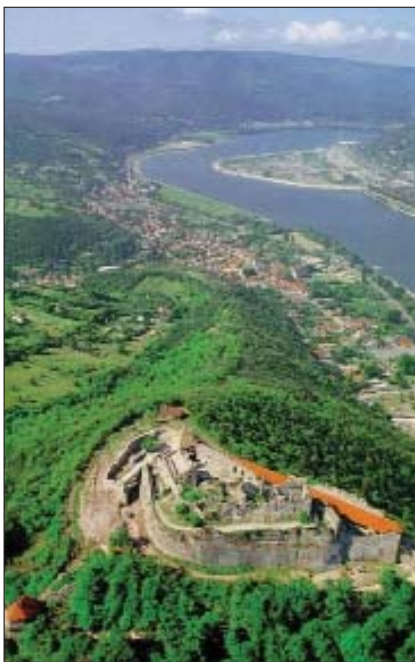
Riječ je o sljednici prve međunarodne organizacije koja je regulirala plovidbu Dunavom, uspostavljene na temelju odluka Pariške mirovne konferencije 1856. godine, pa se stoga smatra najstarijom međunarodnom organizacijom na svijetu. Na konferenciji Dunavske komisije, održanoj 3. srpnja u Budimpešti u povodu 150 godina postojanja,

sudjelovali su ministri i predstavnici država članica Dunavske komisije i zemalja promatrača, a poziv je upućen i predstavnicima Europske unije te međunarodnih organizacija. Usvojeno je zajedničko priopćenje kojim se pozdravlja nastavak suradnje na Dunavu kao važnom europskom prometnom koridoru.

Iz Zajedničkoga priopćenja država članica i promatrača Dunavske komisije

Predstavnici država članica i država promatrača pokazali su veliku odlučnost u daljnjim nastojanjima da se očuva Dunav, kao njihova zajednička baština, te da se ojača njegova uloga u povezivanju različitih naroda, gospodarstava i kultura. Kao uvjerljiv primjer njihova zajedničkog zalaganja za pitanje Dunava, naveli su uspješno uspostavljanje slobodne plovidbe kod Novog Sada, uz čvrstu potporu Europske unije. Usuglasili su se da, osim poboljšanja uvjeta plovidbe, u suradnji s drugim bitnim međunarodnim organizacijama, treba staviti veći naglasak na poštovanje gladišta zaštite okoliša, uključujući zaštitu krhkog ekosustava delte Dunava. Sudionici su izrazili spremnost u podržavanju inicijativa kojima je cilj razvijati unutarnju plovidbu u Europi putem promicanja Paneuropskoga koridora VII, koji bi trebao imati sve važniju ulogu u budućim europskim prometnim i gospodarskim odnosima. Usuglasili su se o unapređivanju dodatne suradnje s ustrojima koji se bave prijevozom europskim unutarnjim vodama te su poduprli dodatno usklađivanje i ujednačavanje propisa i tehničkih uvjeta na području unutarnje plovidbe. Izrazili su zajedničku volju da osnaže djelatnosti kojima je cilj dodatno razviti plovidbu Dunavom, kao dio Europske mreže unutarnjih plovni putova. Ocijenili su da je poželjno surađivati radi rasterećivanja cestovnog prometa, putem promicanja prijevoza unutarnjim plovnim putovima, izgradnje multimodalnih logističkih rješenja, radi ostvarivanja novih mogućnosti za rad, i putem promicanja turizma u regijama koje graniče s plovnim tokom. Sudionici svečanoga jubilarnog sastanka pozitivno su ocijenili mjere koje su poduzele sve zainteresirane strane u praktičnom ostvarenju odredaba Roterdamske deklaracije iz 2001. godine o razvoju europske unutarnje plovidbe, te su pozvali vlade Dunavske komisije, Centralne komisije za plovidbu Rajnom te država članica i promatrača Europske konferencije ministara prometa da aktivno sudjeluju na Konferenciji koja će se održati u Bukureštu u jesen 2006., čiji će prvotni zadatak biti odobravanje novih ciljeva i

zadataka radi povećanja učinkovitosti prijevoza unutarnjim vodama u Europi. Izrazili su potrebu razvijanja postojećih ustroja unutarnje plovidbe, vodeći računa o interesima svih zainteresiranih država. U svezi s tim pozdravili su zaključke sastanka na visokoj razini sa zasjedanja o unutarnjoj plovidbi, održanog u Beču 15. veljače 2006. godine. Sa zadovoljstvom su potvrdili rastući interes za djelatnosti Dunavske komisije i novi zamah koji je proizašao iz suradnje s ključnim organizacijama koje se bave plovidbom unutarnjim vodama. Pohvalili su doprinos Dunavskog postupka suradnje jačanju sveukupne suradnje na Dunavu te su ocijenili poželjnim da se što prije provede postupak preinake Beogradske konvencije. Nadahnuti solidarnošću za stanovništvo koje živi uz obale Dunava, koje s vremenom na vrijeme pogode poplave, izrazili su svoju spremnost da potaknu – zajedno s razvojem plovnog puta – osmišljavanje učinkovitih mjera za sprečavanje poplava. (ur.)

Izborni kutak

Državno izborno povjerenstvo (OVI) o pasivnome biračkom pravu

Prema izmijenjenome Manjinskom zakonu, manjinski birač glasačko pravo po vlastitoj odluci može ostvariti u mjestu svoga stalnog prebivališta, a pravo da bude biran po vlastitoj odluci.

Temeljem odluke od 4. srpnja ove godine, Državno izborno povjerenstvo zauzima stav da je popis birača – sastavljen prema prijavi manjinskih birača – popis manjinskih birača bez obzira na to je li njihov broj dovoljan za raspisivanje manjinskih samoupravnih izbora.

Prema tome, pasivno biračko pravo – da može biti biran za manjinskog zastupnika – ima onaj koji je primljen na birački popis, bez obzira na to hoće li se u njegovu mjestu stalnog prebivališta raspisati odnosno održati izbori za manjinske samouprave. Provjera kandidata može li on biti biran, moguća je prema biračkom popisu njegova stalnog prebivališta.

Državno izborno povjerenstvo (OVI) o predmetu manjinskih udruga s pravom kandidiranja

Prema stavu Državnog izbornog povjerenstva, s obzirom da su nova pravila prihvaćena godinu dana prije izbora, izmijenjeni Manjinski zakon ne zahtijeva da na prvim izborima za manjinske samouprave po novim pravilima statut manjinske udruge s pravom kandidiranja unatrag tri godine mora sadržavati ciljeve o zastupanju pojedine nacionalne ili etničke manjine.

Tijekom izborne procedure, pravo na kandidiranje može ostvariti svaka manjinska udruga koja udovoljava svim ovim uvjetima:

- registrirana je prije stupanja na snagu izmijenjenoga Manjinskog zakona, dakle prije 25. studenoga 2005. godine
 - civilna je udruga po zakonu o udruživanju, izuzev političkih stranaka
 - ističe zastupanje interesa pojedine manjine
 - statut ukazuje na zastupanje pojedine manjine.
- Da bi se prijavila za kandidiranje, obvezno mora priložiti
- uvjerenje suda o registraciji do navedenog datuma, te da neprekinuto djeluje
 - svoj statut prema kojem se vidi koji su ciljevi udruge.

Dani sela u Santovu

Već po običaju potkraj srpnja, u organizaciji seoske samouprave, u Santovu se priređuju XII. Dani sela. U subotu, 29. srpnja, od 8 i 30 na mjesnome športskom igralištu održat će se tradicionalni malonogometni turnir, kušanje vina i sira. Na dvorištu seoske škole za djecu, ali i odrasle pripremaju se zabavni sadržaji, natjecanje u raznim vještinama, crtanje na asfaltu i ručni rad. Popodne od 17 sati priredit će se natjecanje u kuglanju. U 18 sati otvara se izložba slika Mihályja Beleczkija u mjesnom domu kulture, a od 19 sati u prigodnome kulturnom programu nastupaju gostujući Ženski pjevački zbor Šugavica iz Srimljana (Szeremle) i domaći KUD „Veseli Santovci“. Zabava se nastavlja na središnjemu seoskom trgu na otvorenom koncertom učenika bajske Gimnazije Béle III., Irskom plesnom skupinom iz obližnjeg Baškuta, nastupom Zite Vedelek iz Baje, dvostruke državne prvakinje u trbušnom plesu. Od 24 sata u mjesnoj Čajani priređuje se disko-zabava (Juhász Disco), a na trgu okupljene će zabavljati Orkestar Fónix. U nedjelju, 30. srpnja, priređuje se već tradicionalno natjecanje konjskih zaprega, koje se organizira kao 4. kolo natjecanja amatera. Od 10 sati natječe se za Kup Bačke, a od 14 sati za Kup Santova. Oko 12 sati predstaviti će se mladi u dobi od 10 do 18 godina, koji će se nadmetati u jahačkim vještinama.

Ukratko iz Bačina

Kako nas je izvijestio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Franjo Anišić, Omladinska plesna skupina „Vodenica“ od 12. do 19. srpnja boravila je u prijateljskom naselju Bačini u Općini Ploče u Hrvatskoj. Dvadesetak mladih Bačinaca uzvratilo je posjet prijateljskomu naselju čiji su predstavnici nedavno gostovali na danu sela u Bačinu. Hrvatska samouprava od 7. do 13. kolovoza organizira hodočašće u Međugorje za racke Hrvate. Hrvatska će zajednica ponovno proslaviti župno proštenje 8. rujna povodom blagdana Male Gospe. Za tu prigodu služiti će se misno slavlje na hrvatskom jeziku koje će zajedno služiti kačmarski župnik Stipan Janošić, kalački župnik Ivan Ivo i đakon Ladislav Sabo, svi rodnom iz Bačina. Očekuje se da će slavlje Bačinaca svojom nazočnosti uveličati i dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetški.

S. B.

Naši su ljudi bili i ostali Hrvati, bez obzira na svoju političku aktivnost

Nedavno smo nakon zajedničke sjednice Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj, te Izbornih povjerenstava Saveza i HDS-a člana Zemaljskog vijeća Saveza Hrvata u Mađarskoj i člana Savezova povjerenstva Jozu Solgu iz Martinaca, koji je bilježnik u Daranju gdje će po svemu sudeći na nastupajućim izborima za manjinske samouprave biti utemeljena i hrvatska manjinska samouprava, upitali za mišljenje o trenutnome političkom stanju Hrvata u Mađarskoj.

Po tvome mišljenju je li došlo vrijeme, kao što se to danas očito pokazalo, da se počne ozbiljno razgovarati o načelima delegiranja zastupnika u sastav buduće nove Skupštine HDS-a.

Da, mislim da već treba otvoreno razgovarati o tome i o mogućoj podjeli mandata po regijama/županijama, ali se pri tome moramo držati načela po kojima djeluje i Savez Hrvata u Mađarskoj kao vrhovna civilna udruga koja je na Kongresu u Koljnofu zauzela i stav da će se truditi postaviti jednu središnju državnu hrvatsku listu, naravno vjerujem, sastavljenu po regionalnome ključu, na temelju kojeg je i organiziran Savez, jer u regijama žive Hrvati, mandati bi se dakle morali dijeliti po regijama, što se može kombinirati sa županijskim ključem. Danas prijedlog gradišćanske regije da se uzme u obzir broj samouprava i broj upisanih birača u hrvatske biračke popise dobar je i nije. Treba naći kompromis. Jer sve ovisi i ovaj put o dobroj organizaciji, grubo rečeno zapravo svakoga se dobrom organizacijom može nagovoriti da se upiše u hrvatski birački popis; ni ovako nisu eliminirani upisi takozvanih nehrvata. Svakoga, u krajnjem slučaju čak i Mađare, može se nagovoriti da se popišu. U našim malim naseljima gdje živi uglavnom stariji živalj još uvijek je na sceni i strah. Primjerice i kod nas u Podravini od bilo kakvog popisa, pa i upisa i davanja svog imena u hrvatske biračke popise. Zbog toga stvar i nije tako jednostavna. U Podravini su aktivisti išli na činjenicu neka se skupi onaj broj koji je potreban za održavanje izbora. I mi učimo politiku, moramo priznati kako je i za nas ovo jedno novo stanje. Primjerice Brlobaš, gdje ima pedesetak upisanih, ako zbrojimo tome djecu (nemaju biračko pravo), onda je to 80% sveukupnoga broja Brlobašana s pravom glasa koji su se upisali u hrvatski birački popis. Tu se vidi da se radilo među biračima. Na žalost, u mnogim drugim selima, recimo i u Lukovišću, stvar je išla dosta teško. Gledamo li Izborni zakon, mi tu trenutno ne možemo, niti imamo vremena za razgovore tipa je li on dobar ili nije, on je tu i mi se moramo prilagoditi novim pravilima, i na taj način organizirati svoj manjinski život. Naš svijet i naši Hrvati drže se i ovako se trude postići što je moguće više. Treba otjerati stare strahove kod naših ljudi i uvjeri-

Jozo Solga i Zoltan Sigečan

ti ih da neće biti nikakvih štetnih posljedica ako su upisani u biračke popise, to više što se oni poništavaju nakon izbora.

Često se govori o jedinstvu Hrvata u Mađarskoj. Što misliš o jedinstvenoj listi Saveza Hrvata ili mogućim koalicijama kod formiranja jedne ili mogućih više državnih listi?

Jedinstvo Hrvata u Mađarskoj temelji se na jedinstvu Saveza Hrvata u Mađarskoj koji djeluje po Statutu koji kaže: Hrvati žive u regijama, ljudi su na terenu, treba da poticaj dođe i dolazi odozdo, i onda će se moći sastaviti bez problema središnja državna lista, naravno, nakon dogovora.

Evo, ti si se u Daranju potrudio i tamo će vjerojatno biti i utemeljena hrvatska manjinska samouprava koje do sada nije bilo jer zapravo Daranj i nije istinsko hrvatsko selo.

Tamo gdje su se u političkom smislu Hrvati organizirali, to je politička stvarnost i mi tu političku stvarnost trebamo uzeti u obzir. Bilo nam je žao već nakon izbora prije četiri godine što nismo utemeljili našu manjinsku samoupravu jer nas ima zakonom propisani broj, i zato smo željeli mi, Hrvati u Daranju, ispraviti tu grešku. Izgubio se jezik u Daranju kod mnogih obitelji, jednako i u mnogim drugim naseljima naše regije gdje žive Hrvati useljeni iz naših tradicionalno hrvatskih podravske sela. Ima našega svijeta i u Daranju i u mnogim drugim naseljima naše regije, među njima i onih koji govore naš jezik i onih koji su izgubili jezik, ali im je ostao osjećaj veze s hrvatstvom i vežu se uz našu zajednicu.

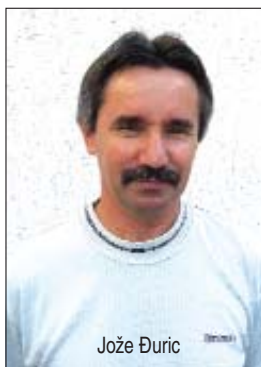
(b.p.b.)

Intervju

„Vremena se mijenjaju“

Jože Đuric, predsjednik KUD-a Sumarton, dopredsjednik Mjesne i hrvatske manjinske samouprave u Sumartonu, već više od tri desetljeća djelatno radi na polju športa i kulture u Pomurju. Ove je godine prvi put bio sudionikom Kongresa Saveza Hrvata u Mađarskoj. On je priopćio prijedlog pomurske regije. Mnogi su se zapitali tko je on, iako se o njemu dosta često moglo čitati u našem tjedniku. On je jedan od naših ljudi koji je s cijelim bićem, svojim osobnim i društvenim životom mnogo pridonio da u Pomurju cvjeta hrvatska kultura i jezik, a i nadalje želi djelovati na tome polju. O problemima hrvatske zajednice razgovarali smo nakon što je istekao rok upisa na manjinski birački popis.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Jože Đuric

Molim te, reci nešto o svojoj biografiji, o svom podrijetlu?

– Rođen sam u Sumartonu 1956., od hrvatskih roditelja, kajkavski govor u nas je bio prirodan, mađarski sam nešto malo znao kada sam počeo pohađati osnovnu školu,

zatim gimnaziju u Letinji, strukovnu mehaničarsku školu, i zaposlio se u Budimpešti. Nisam volio u velegradu, falilo mi je selo, hrvatski ljudi, društvo, pjevanje, i vratio sam se. Radio sam kao instruktor autoškole u Kaniži, zatim kao voditelj športa serdahelskog okruga, a i 1989. g. osnovao sam svoju tvrtku, koja se sada bavi trgovinom. Još te godine sam se oženio, imam dva sina.

Kažeš da se nisi osjećao dobro u Budimpešti, nedostajalo ti je hrvatsko društvo. Jesi li nakon toga već svjesno upravljao svoj život, da oko tebe uvijek bude Hrvata? Znam da imaš vrlo puno prijatelja i znanaca u Hrvatskoj.

– Sada već ne znam je li to bilo svjesno ili samo mi je srce diktilo put. Istina je da sam uvijek tražio kontakte s Hrvatima, a vrlo sam volio biti u Hrvatskoj, jednostavno tamo se osjećam kao kod kuće. Prvi kontakti su sklopljeni tamo 70-ih godina. Još kao gimnazijalac u Letinji preko veza s čakovečkom gimnazijom dospio sam u Čakovec i bio sam impresioniran onim doživljajima što sam tamo vidio. Na ulici su se okupljali mladi i pjevali, družili se. Zatim kao voditelj športa tražio sam veze na tome polju, i tako stekao poznanstva.

Danas Sumarton jako dobro surađuje s naseljima iz Hrvatske, znam da u tome imaš i ti veliku ulogu. Lakše li je danas surađivati preko granice?

– Ako gledamo administracijsku stranu, onda je lakše, jer više ne postoji ono strogo čuvanje granice, ali nestale su neke stvari koje su postojale. Danas nekako svatko želi nešto protokolarno, službeno. Posjećuju se vijećnici međusobno, članovi kulturnih društava na nekoliko sati, a nekad kada smo započeli suradnju sa Svetom Marjom, gosti su dolazili nama u kuću, mnogima su došli na objed, nekad i spavati, i tako su se sklappala prijateljstva među žiteljima. Ja i danas imam vrlo dobre prijatelje s kojima sam se tako upoznao. To su bile one prave veze.

Od 1999. g. si postao predsjednikom KUD-a Sumarton i pod tvojim vodstvom društvo je procvatelo. To je najveće kulturno društvo u Pomurju s najraznolikijom djelatnošću: zbor, ples, tamburaši, limena glazba, etnološka sekcija. Kako to uspijevate? Društvo će ove godine proslaviti desetu obljetnicu.

– Bilo je nekoliko nas koji smo željeli skupa raditi na polju kulture, a kad su ljudi vidjeli da ima uspjeha, dobili su i oni volju. Zatim su primijetili koliko to spaja ljude, i već su rado dolazili. Naravno, iza te djelatnosti uvijek je bila tamo i općina koja je i materijalno i moralno potpomagala rad Društva.

Znam da je u Sumartonu manjinska samouprava potakla osnivanje Društva. Misliš li da su potrebne manjinske samouprave da bi se u naseljima organizirala civilna sfera?

– Kod nas je manjinska samouprava imala glavnu ulogu u tome iako znam da bez njezina postojanja može se osnovati civilna udruga, ali gdje postoje manjinske samouprave, tamo je lakše. One su dužne organizirati hrvatske sadržaje, pa tako i kulturu.

Do sada smo govorili poglavito o regionalnim, mjesnim temama. Koliko si upoznat s državnim događanjima u našoj zajednici?

– Hrvatski glasnik redovito čitam, na prošlim izborima sam bio elektor, ali nisam izabran za zastupnika HDS-a, a ove godine sam dospio na Kongres SHM-a. Malo sam se iznenadio, činilo mi se da oni ljudi koji su odgovorni za Savez, nemaju sluha za one koji malo drukčije razmišljaju, čini mi se da dosta toga ne znaju što se događa u pojedinim regijama. Mislim da bi bilo potrebno da se stvari mijenjaju jer nije sigurno da ono što je staro što je nekad funkcioniralo opstati i danas, vremena se mijenjaju. Možda bi dobro bilo organizirati više foruma. Malo znamo jedan o drugom, mnogo više bismo se trebali družiti iz raznih regija, jer osim manjinskih zastupnika ima podosta ljudi koji su još aktivni i ne poznaju se. Znam da je teško okupiti ljude, ali ako nije teško otići na neku zabavu iz jedne regije u drugu, onda bismo se mogli sastati i na sadržajne sastanke.

Istekao je rok registriranja za manjinske izbore. Podatke znamo. U Sumartonu je 123 registriranih. Jesi li zadovoljan s rezultatom? Kao donaćelnik kakvo mišljenje imaš o tome?

– Nisam zadovoljan. Znam da Hrvata ima puno više. Vjerojatno smo trebali i mi biti aktivniji, više upozoriti ljude na važnost registracije. Trebali smo možda obići kuće pa porazgovarati osobno s ljudima.

Tebi zašto je bilo važno da se registriraš?

– Meni zato što sam Hrvat. Ako želimo imati manjinsku samoupravu, onda to treba učiniti.

Za manjinsku samoupravu dosta je samo 30 registriranih.

– Da, ali znaš kako funkcionira politika. Ako vide da u Sumartonu ima samo 15 % registriranih, možda će reći: zbog čega kažemo da je to hrvatsko selo?

Što kažeš za podatke po cijeloj državi?

– Ne bih htio izustiti prejaku riječ, ali po meni moglo je biti i bolje.

Što misliš, zašto je rezultat takav kakav jest?

– Ne znam kako je u drugim regijama, ali kod nas je najveći problem što ljudi ne očituju svoje hrvatstvo, možda se još uvijek stide toga.

Kako bi se moglo popraviti? Kako ti radiš na tome?

– Jako malo poznajemo svoju povijest i kulturu, i zbog toga mnogi osjećaju to već stranim, to bi trebalo započeti vrlo rano. U tome vrlo mnogo može pomoći veza s matičnom domovinom, boraviti tamo, upoznati ljude.

Kako ti odgajaš svoju djecu na to. Kod vas je otežano i to što ti je žena Mađarica.

– Makar nije lako, ali unatoč tome mislim da će djeca imati taj osjećaj u sebi, možda i više od pola. Vodim ih u Hrvatsku, članovi su kulturnoga društva. Imaju primjer od mene, imamo dosta prijatelja iz Hrvatske, a i moja žena sve to premda još ne govori hrvatski.

Ti često spominješ Hrvatsku, pa zašto ne možemo i mi stvoriti slične uvjete tu kod nas? Što je ono što tebi fali kao Hrvata u Pomurju?

– Fali mi jezik, djeca mi uče u školi pa ipak ga slabo znaju. Znatno više bi se moglo učiniti ako bi se djeca družila preko granice.

Govorili smo o problemima, o poteškoćama, pa nakon toga kako ti razmišljaš o budućnosti Hrvata u Mađarskoj?

– To je vrlo teško pitanje. Moje mišljenje je da je najbitnije ono što imaš u srcu, ako imaš to prema svojim korijenima, onda će to biti lako. Treba vrlo mnogo ulagati da probudimo u ljudima taj osjećaj, jer ima ljudi u kojima to postoji, samo još nije izašlo na vidjelo. Drugo što bi bio spas to je interes, odnosno pronalaženje posla za naše ljude, gdje se trebaju koristiti jezikom, moraju kontaktirati s ljudima iz Hrvatske. Ima dosta ljudi, koji su se bavili trgovinom u Pomurju pa im se vrlo popravilo znanje jezika, neki su odlazili čak i raditi u Hrvatsku. Nama će vrlo mnogo značiti ako će se Hrvatska učlaniti u Europsku uniju, jer i one prepreke koje sada postoje nestat će.

U nadi naše bolje budućnosti zahvaljujem na razgovoru i želim ti još mnogo snage, zdravlja da nadalje radiš na onom putu što si sebi zacrtao.

Pomurski folklorišti iz Lendave

PETNO – spravišće u Petrovom Selu je 9. julija, nedilju, nastavljeno s folklornim otpodnevom. No, najprlje smo dobili godinastu pljusku, potom pak su parapla služili suprot žarkoga sunca. Sve je to izgledalo kao mirni seoski dan jer ki su si željili malo društva, zabave uz bogatu folklornu ponudu i hladno pivo, toga dana imali su kud projti. Domaći HKD Gradišće sa ženvenom koreografijom je otprlo ure folklormagije. Dičji tamburaši uz dirigiranje Rajmunda Filipovića četvrti put su zasvirali publiku. Pokidob su Petrovišćani lani gostovali u Lendavi, ovput je folklorna grupa Pomurje počastila nas. Ansambl je osnovan 1999. ljeta sa 17 kotrigr, s Ugri u Sloveniji. Pri ovoj priliki su prikazali ugarske tance iz naše županije. Ženski jačkarni zbor Ljubičica vik je jaka točka pri domaći kulturni programi, tako i ovput su otpjevane naše omiljene gradišćanske jačke. Školski tančoši u štimungu su nam s kolom približili Bugarsku.

Nediljno PETNO-otpodne Folklormagija

Drugi gosti su bili seniorski tančoši iz Kermenda ki su jednako dokazali: za jačenje i tancanje nigdar ni kasno. Kako su začeli, tako i zatvorili kulturni program domaćini, glavni organizatori PETNO-festivala i veljek za njimi su dospili na pozornicu člani peštanske grupe *Arasinde*. Ov sastav nas je začarao s izvornom turskom muzikom, a predivan glas pjevačice pravoda je zahtijevao svu pažnju petroviske publike. Sve do početka utakmice, finala nogometnoga svitskoga

prvenstva, su nazočne zabavljali odraščeni tamburaši, pod novim imenom *Koprive*. Gledanje na kupu, krajnje borbe talijanske i francuske momčadi, vjerujem da je s novimi doživljaji podarilo sve one ki su potom skupa mogli svečevati talijansku pobjedu nad svitom. Ovo ugodno otpodne uz zabavu je imalo i dobrotvornu svrhu. Naime, Petrovišćani su sve skupa oko 130 jezero forintov pobrali i ponudili za Odjel neurokirurgije u sambotel-skom špitalju. Ovi pinezi će ići za nabavu sprav k operaciji u moždjani. Nažalost, PETNO-dani su prebrzo odletili, ali kvizna sam da jur čudami najpr čekamo slične frenetične festivalske dane, kljetu.

-Tiho-

Glazbeno putovanje do Turske nam je uspelo s pomoću Arasinde

Jaka muška ekipa HKD-a Gradišće

Petroviski muzički naraštaj

Koprive

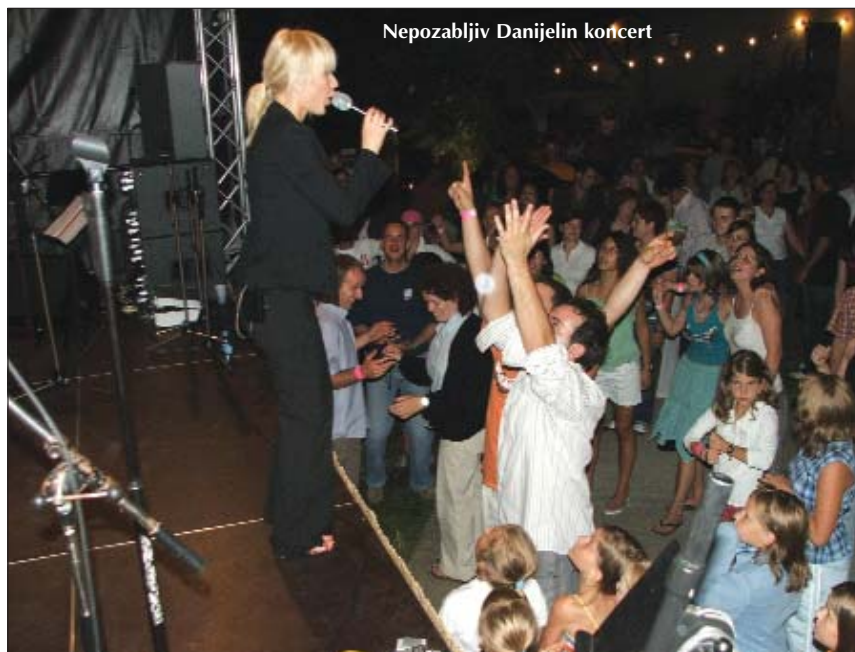
„Ljubičice“

U finalu, prvomu francuskomu голу nisu se svi veselili

Prvonoćni Petno-„filing“

Petroviska parcela hrvatske muzike

Nepozabljiv Danijelin koncert

Glavni organizator PETNO-festivala Andraš Handler je sanjao. Kakove to veze ima s ovom dvodnevnom zabavom, bi se sad pravoda moglo pitati, no potribno je reći da je on bio na tom da se ova manifestacija ljetos odvija na dvoru kulturnoga doma. Dokle je lani trodnevno spravišće održano na petrovskom igrališću, 8. i 9. julija, mi, pohodniki, smo se samo čudili koliko je perfektna i idealna okolica takorekuć „u vrčaku“. No, k tomu je neophodno bilo da se i vrime redi po našoj

volji. Ovput nismo se razočarali! Tambečarija je upeljala mnoštvo gledateljev s dalmatinskim, slavonskim i vlašćim melosom u noć, kad se je Misesec ganuo na svoj boktarski put u škurini, a mi ovde odzdola smo se šetali med poznaniki, kot kad bi bili na nekom domaćem partiju. Ipak je bilo med nami mnogo Hrvatov iz Prisike, Plajgora, Hrvatskoga Židana, Koljnofa, Gornjega Četara, Narde, Austrije, Slovačke, štoveć našli su put prema glazbenom smiru do petroviskoga centra i u

I zrelije generacije su uživale u različiti stili hrvatske glazbe

Trimi iz najmladje petroviske muzičke grupe Čungam

Tambečari su prvi put zasvirali pri nas

Ameriku iseljeni Petroviščani, ki su se vrnuli u rodno selo. Još je i Danijela Martinović postala naša, ka je za jedan dan othitila splitski festival. Kako zna ova mlada dama vladati publikom, milo je bilo gledati. Još i divljaki su u nje blizini nastali kot falačac od kruha i fanatično jačili nje šlagere. Našu simpatiju i ljubav njoj jur nigdor neće moći odzeti. Čungam (po specijalnom petrovskom izrazu žvakaća guma) je s ovim nastupom krenuo prema gradišćanskoj muzičkoj karijeri, poki-dob su se konačno usudili istupiti pred širju javnost. Ovi mladi, petimi (svi prez izuzetka sini i kćeri bivšega muzičara, tančoša, jačkara i čuvara hrvatskih tradicij) su, pravo rečeno, novo običanje one daleko poznate petroviske muzičke tradicije ku su negda predstavili stari Pinka-bend ter Riva, a u najnovije vrime pak nova formacija Pinka-banda, Pinkica kot i Timar-trio. Petno-„filing“ su u sebi gajili prvenstveno mladji ljudi do bijele zore, uz brižnu uslužnost organizatorskoga štaba HKD-a Gradišće, pred kimi škadljaču hudo doli, jer su se pašćili prez falinge ostvariti sve želje mnoštva. A ova masa ljudi, vjerujem, da za tu noć ne bi mogla najti bolju parcelu hrvatske muzike za uživanje ter veselje!

-Tiho-

Foto: Mikloš Kohut

Iz hrvatskoga tiska

(Matica, mjesečna revija za Hrvate u svijetu, lipanj 2006.)

U potrazi za korijenima Od Staudachera, preko Štajduhara do Štandovara

Nakon povlačenja Turaka iz Hrvatske Štajduhari sudjeluju tijekom 18. st. u poznatim seobama i u naseljavanju novooslobođenih hrvatskih krajeva Like, Korduna i Banovine.

Prije desetak godina, u sklopu službenog puta u južnu Mađarsku, posjetio sam i hrvatsko selo Salantu koje se nalazi 15 km južno od Pečuha. Tada sam imao prigodu upoznati i načelnika općine gosp. Miju Štandovara. Prezime toga simpatičnog sunarodnjaka bilo mi je zagonetno, pa sam ga u svojoj rodoslovnoj znatiželji upitao za podrijetlo. On je odgovorio da, koliko je njemu poznato, to rijetko prezime nose samo Hrvati u tom dijelu Mađarske. Tada još nisam niti slutio da ću se ponovno susresti s dotičnim prezimenom i otkriti njegovu dugu i zanimljivu povijest.

Naime, nedavno sam se pozabavio problematikom kočevskih Nijemaca koja je u nas slabo poznata. Riječ je o doseljenicima iz austrijskih pokrajina Koruške i Tirola koji su se naselili u slovenskom gradu Kočevju i okolici još u davnom 14. st. i ondje formirali snažnu njemačku enklavu, poznatu pod njemačkim imenom *Gottscheer*. Živeći stoljećima odvojeni od matičnog naroda, očuvali su arhaičan njemački govor. Gašenje te šest stoljeća stare manjine započelo je talijanskom okupacijom tog dijela Slovenije 1941. i prisilnim preseljenjem desetak tisuća osoba, prema sporazumu Mussolini-Hitler, u dio Slovenije koji je bio pod njemačkim nadzorom, ponajviše u područje Krškog i Brežica. Završetkom Drugoga svjetskog rata ti su nesretnici ponovno protjerani, ovaj put od partizana. Kao prognanici raspršili su se diljem Austrije, a djelomično i Njemačke.

Iz hrvatske perspektive valja reći da se ta njemačka zajednica nalazila u Beloj krajini, slovenskom području koje je nekad imalo većinsku hrvatsku populaciju. Tijekom dugog suživota tih dviju etničkih zajednica u Kočevju i okolici, dolazilo je i do stapanja i asimilacije Hrvata u njemačku zajednicu i obratno. Naime, smirivanje ratnoga stanja s Turcima nakon bitke kod Siska 1599. omogućilo je povratak mnogih Hrvata iz Bele krajine u Hrvatsku koji se uglavnom nastanjuju u Gorskom kotaru. Među njima bila je i nekolicina pohrvaćenih kočevskih Nijemaca. Riječ je ponajprije o Šnepergerima (*Schneeberger*), Ferderberima/Ferderbarima (*Vederber*) i Štajduharima (*Staudacher*). Potonji su se razvili u najsnažniji hrvatski rod kočevskojnjemačkog podrijetla. Prvi se put u Hrvatskoj spominju 1622. u selu Drage nedaleko od Brod Moravica. Štajduhari su u brodmoravičkome kraju, posebice u selima Razdrto, Male Drage i Goršeti, razvili svoje najstarije ogranke u Hrvatskoj. Nakon povlače-

Mijo Štandovar sa sinom Čabom
i unukom Anom

nja Turaka iz Hrvatske Štajduhari sudjeluju tijekom 18. st. u poznatim goranskim seobama i u naseljavanju novooslobođenih hrvatskih krajeva Like, Korduna i Banovine.

Prezime valja pobliže objasniti i s jezične strane. Arhaična njemačka riječ *Staudach* znači grmlje, žbunje, a riječ *Staudacher* označuje osobu koja stanuje ili potječe iz kraja obrasla grmljem ili žbunjem. To izvorno njemačko prezime doživjelo je u nas znatne promjene. U pravilu, tuđice koje nisu bliske materinskom jeziku preoblikuju se radi lakšeg izgovaranja. Najčešći je spomenuti oblik Štajduhar, a rjeđi Štajdohar, koji nalazimo u Lici (Gornji Kosinj, Ribnik) i na Banovini (Skela). Naposljetku, u Belajskim Poljicama kod Karlovca susrećemo prezimenski oblik Štanduhar.

Kad sam nedavno naišao na taj oblik prezimena, sjetih se načelnika Mije Štandovara iz Mađarske. Znao sam za seobu Hrvata iz goranskog i ogulinskog kraja početkom 18. st. u pečuški kraj, pa sam naslućivao da su tada i njegovi predci onamo stigli. Zamolio sam stručnjaka za hrvatska prezimena u Mađarskoj gosp. Živka Mandića iz Budimpešte za pomoć. Uvijek spreman na suradnju, poslao mi je ubrzo dragocjene podatke. Obistinilo se ono što sam pretpostavljao. U selu Maraza nedaleko od Pečuha zabilježen je 1723. Grgo Štajdovar kao jedan od skupine goranskih doseljenika. Prezime je poslije izmijenjeno u Štandovar, a potomci doseljenika Grge postupno su naselili i druga hrvatska sela pečuškoga kraja pa tako i Salantu u kojoj je danas Mijo Štandovar načelnik. Evo, drago mi je da nakon dugog vremena mogu načelniku Miji podastrijeti bogatu rodoslovnu povijest njegovih predaka koja čini dragocjeni kamenčić u velikome mozajku hrvatskih migracija u ove predjele susjedne nam Mađarske.

Hrvoje Salopek

„Hrvati u Vojvodini danas – traganje za identitetom“

Knjigu „Hrvati u Vojvodini danas – traganje za identitetom“ Tomislava Žigmanova objelodanila je ovih dana Hrvatska sveučilišna naklada iz Zagreba. Knjiga je stvarana dulji niz godina, a rezultat je autorovih promišljanja aktualnog trenutka hrvatske zajednice u Vojvodini. Ta je etnička zajednica u 21. stoljeću, u srcu Europe, na rubu interesa hrvatske znanstvene i ine javnosti, o čemu svjedoči broj napisa o vojvođanskim Hrvatima u Hrvatskoj, u srbijanskoj su javnosti pak (bili) izloženi ili strategiji brutalnoga nijekanja ili sustavnoga prešućivanja, sa slabim i nerazvijenim autoreceptivnim i autoreprezentativnim resursima. U tome smislu pojavljivanje knjige Tomislava Žigmanova može biti poticajno da se stanje na tome planu bar u nečem izmijeni i unaprijedi, i to prije svega svojom temeljnom nakanom da pokuša što obuhvatnije zabilježiti i memorirati njihovo postojanje u suvremenoj zbilji. Ova je zamisao postupno ostvarena, vidljivo je prema pojedinim dijelovima te knjige koji su kao samostalne studije već prije bili objavljeni, pretežito u periodici u Srbiji. Inače, bunjevački književnik i publicist Tomislav Žigmanov svoje tekstove objavljuje u Vojvodini, Hrvatskoj i Mađarskoj te Bosni i Hercegovini na suvremenome hrvatskom standardnom jeziku, ali i na svome mjesnom govoru. (ur.)

Trenutak za pjesmu

Drago Ivanišević

Moj did

Moj se did sa zvizdan družija,
sa suncen i sa misecon,
moj se did družija s tovaron,
i sa zmijon i s kozon se družija,
moj se did s kišon družija,
sa svakin vitron, s mrazon i sa zviriman.
Jerbo se moj did o' ditinstva,
o' ditinstva vas zemji naminija.
I ka' je bos na ledini zanimija,
baba moja s očiman o'jastreba,
baba moja ni mogla raspoznat nikako
njegove noge meu žilan o'masline.
I Tako je did moj uza Bogasta.

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Dobre vijesti o Radio-Pečuhu

Već 40 godina govori se o potrebi proširenja hrvatskog programa Radio-Pečuha a tek sada, nakon što je obilježen četrdesetogodišnji jubilej ove radio-postaje, ostvarit će se davna želja slušatelja. Počev od 1. srpnja Radio-Pečuh će emitirati dvosatni program na hrvatskom jeziku (isto toliko na srpskom). Naravno, svakoga dana. Mađarska vlada osigurala je više stotina milijuna forinti za unapređenje emitiranja radio-programa na jezicima nacionalnih manjina. Što se Radio-Pečuha i hrvatske emisije tiče, svakog dana će se emitirati „zemaljska emisija” (može se slušati u cijeloj zemlji) od 30 minuta a regionalni program trajat će triput više: 90 minuta. Termin emitiranja bit će ili od 12 sati do pola dva ili od pola dva do tri sata. Sada se ubrzano radi na stvaranju perso-nalnih i materijalnih pretpostavki za proširenje programa. Osim dosadašnja dva, hrvatska emisija će dobiti još tri stalna suradnika, a bit će angažiran i veći broj dopisnika, tj. vanjskih suradnika (treba reći da su honorari vrlo privlačni). Nema nikakve prepreke da surađuju i novinari, književnici i drugi iz Hrvatske. Stvara se i tehnička baza. Manjinske redakcije će dobiti posebna kola, računare, telefaks, namještaj, veći broj magnetofona, hrvatske pisane strojeve, čak i posebnog tehničara. Kako doznajemo, u perspektivi bi se za manjinske redakcije (hrvatsku, srpsku i njemačku) mogla izgraditi posebna zgrada. Urednici hrvatskog programa: Milica Klaić-Taradžija i Andrija Pavleković očekuju pomoć i suradnju šireg kruga ljudi, prije svega hrvatskih intelektualaca. S. F.

(Hrvatski glasnik, 27. V. 1993.)

Odnosi i glasovi u tranziciji

Kao 12. naslov Biblioteke Neotradicija, koja je pokrenuta prije nekoliko godina u izdanju Matice hrvatske Osijek, izašla je pod uredništvom Gorana Rema knjiga Zoltána Virága „Odnosi i glasovi u tranziciji”. Zoltán Virág ugledni je hugarist i komparatist sa Sveučilišta u Segedinu, autor multimedijalnoga smisla, i vrlo artikuliranog potpisa koji u svom pismu miješa znanstvene i umjetničke kodove, što je nekad nezamislivo. I ova je knjiga postignuće višegodišnjeg odnosa mađarske i hrvatske kulture, koja je nakon dosta godina „šutnje” urodila brojnim projektima, antologijama kratkih priča, pjesama, uzajamno na oba jezika, kaže urednik Goran Rem. Virágova knjiga sadrži desetak eseja i znanstvenih studija koji su proizašli kao rezultat višegodišnjeg zanimanja i istraživanja međukulturalne komunikacije i kultura nacionalnih manjina na segedinskome sveučilištu.

„Da znam otkud mi prizime, laglje bi i umro”

Ove je riječi prije tridesetak godina izrekao dični starina, kazivač narodnoga blaga Mohačanin *Matija Sajčan*. Na žalost nisam mu mogao pomoći jer tada još nisam znao da postoji selo Szajk, čije su ime baranjski Hrvati također prilagodili svom jeziku, pa ga zovu Sajka. Od tog toponima ktetik glasi sajčanski, a etnici Sajčanin, Sajčanka. Ta me je činjenica dovela do spoznaje da je razgrnati rod mohačkih Sajčana podrijetlom iz Sajke, koja je nekoć zacijelo bila boravištem i naših Hrvata.

Sa svojih domalo osamsto žitelja Sajka se nalazi pokraj ceste br. 56, petnaestak kilometara zapadno od Mohača.

Arheološki nalazi potvrđuju da je riječ o starodrevnom naselju. U pismu se prvi put spominje 1015. g. pod imenom Zajar. Za vrijeme sv. Stjepana bila je samostalna župa. Premda se pred kraj turske vlasti (1650.) Sajka spominje kao hrvatska župa (Sjepan Pavičić: Podrijetlo naselja i govora u Slavoniji, 129), mađarski povjesničari ovdajšnje Hrvate prešućuju. Potkraj 17. st. pripada posjedu Jakoba Radovana, a poslije, do 1691., grofa Adama Zrinskog.

Na početku 18. st. Sajka je čisto hrvatsko selo. Popis iz 1713. g. („Conscriptio Cottus de Baranya”, ABŽ) ovdje bilježi sedam poreznih obveznika, i to: Ivana, Luku, Iliju i Đuru Milošića, udovicu Đuričinu, Jakoba Šerbedžiju i Krstu Bošnjačkog, koji u svome vlasništvu imaju ukupno četiri vola, osam junica, tri teleta, 13 svinja, 16 mjerica pšenice, 22 mjerice kukuruza, 11 košnica i 13 akova vina. Dvije godine poslije, 1715., zapi-sane su ove obiteljske starješine: Luka, Đuro i Ivan Milošić, Jakob Šerbedžija, Pero Varga, Pavo To-mić i Ivan Mišović, te još desetorica nedavno doseljenih „koi žive u kolibama”: Šimun Čotolac, Mišo Poljak, Đuro Franković, Tomo Ključan, Mato Janković, Dimitrije Cvičić, Mišo Kragić, Vuk Trigorčić, Pala Predivac i Luka Bosanac. Prezime Ključan upućuje na osobu podrijetlom iz bosanskoga grada Ključa.

Doseljavanje Nijemaca u Sajku počinje razmjerno rano. Popis iz 1730. navodi 16 njemačkih obitelji, kojima se 1724. i 1726. priključila još po jedna obitelj. Oni još ne plaćaju porez, što govori o tome da su došli tek nedavno. Iste godine ovdje stanuju

ju ovi hrvatski („Croate”) porezni obveznici: Pavo Vargić, Krsto Bošnjak, Đuro Šimonić, udovica Mara, Tomo Vlahović, udovica Lukinica, Miho Janković, udovica Ivanovica i udovica Dora. Sajčanski su Hrvati postupno potisnuti, prisiljeni na odselidbu, uglavnom u susjednu Vršendu, a jamačno i u Mohač (i to već 1732. g.), gdje su im nadjenuli prezime po mjestu podrijetla: Sajčanin, što se poslije skratilo u Sajčan. Na sredini 18. st. brojidba, uz 846 Nijemaca i 36 Mađara, ovdje bilježi samo tri Hrvata. Tada (1753.) sagrađena je i barokna katolička crkva sv. Andrije. Također barokna kapela, posvećena sv. Vendelinu, podignuta je 1760. Nešto poslije, 1783., u crkvenim dokumentima (E. Petrovics. Baranya megye a XVIII. sz., 170.), već stoji: „Populus pure Germanus, Catholicus” (stanovništvo je čisto njemačko, katoličko).

Kalvarijska kapela (posvećena 1861.) poznata je po freskama Ernestina Gebauera. Poslije Drugoga svjetskog rata tristotinjak Nijemaca preseljeno je u Njemačku, a na njihovo su mjesto naseljeni Mađžari iz Slovačke. Danas 70% stanovnika čine Nijemci, 23% Mađžari, a 7% Hrvati. Od 2002. ovdje djeluje i Hrvatska manjinska samouprava.

Živko Mandić

Prvi susret pučkoga pjevanja marijanskih pjesama

Santovci gostovali u Bačkom Monoštoru

Crkveni pjevački zbor iz Santova, koji redovito pjeva na nedjeljnoj hrvatskoj misi, uspješno njegujući pučko pjevanje, godišnje više puta pjeva mise i nastupa na raznim crkvenim svečanostima u Bačkoj (Kalača, Baćino, Fancaga, Dušnok, Kačmar i Čavolj). Posljednjih desetak godina imao je više nastupa u Budimpešti, Pečuhu, Vršendi i na Judu, ali i u matičnoj domovini: u Petrijevcima i Topolju.

U subotu, 1. srpnja, nakon dvadesetak godina Santovci su ponovno gostovali u Bačkom Monoštoru, obližnjemu šokačkohrvatskome mjestu u Vojvodini, s kojim ih povezuju šokački korijeni, višestoljetna zajednička prošlost i rodbinske veze. Na poziv organizatora Kulturno-umjetničkog društva Hrvata „Bodrog” sudjelovali su na Prvom susretu pučkoga pjevanja marijanskih pjesama koji je na poticaj Hrvatskoga nacionalnog vijeća održan u Bačkome Monoštoru budući da se u tome mjestu od davnina njeguje pučko pje-

vanje u crkvi i na raznim svečanostima, u čemu se istaknuo i KUD Hrvata „Bodrog”.

Najprije u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u 18 sati, a zatim i u domu kulture, crkveni zborovi iz Bačke i Srijema, te gosti iz Hrvatske i Mađarske, predstavili su se crkvenim marijanskim i izvornim narodnim pjesmama. Nakon pozdravnih riječ vlč. Gorana Vilova i nadahnutoga govora vlč. Andrije Kopilovića, u prepunoj crkvi u Bačkome Monoštoru nastupili su Mješoviti crkveni pjevački zbor iz Santova s pjesmama „Nebeskoga slavnog grada” i „O prisveta Divice”, pjevačka skupina „Ižipci” (Topolje, Hrvatska) – „O Gospojo privelika Marijina bašća”, ženska pjevačka skupina HKC „Bunjevačko kolo” (Subotica) – „Čuj nas Majko” i „Spasiteljju, dobri Isukrst”, KUD „Seljačka sloga” (Gajić, Hrvatska) – „Pruži ruku, Majko sveta” i „O Marijo, sude od milosti”, ženska pjevačka skupina KUD „Ravnica” (Stari Perkovci, Hrvatska) – „Marijo, o mili glas” i „Kraljice mira”, KPZ

Hrvata „Šokadija” (Sonta) – Svećeničke litanije i „Majka Marija”, te KUDH „Bodrog” „Trinaestog svibnja” i „Ja sam sirota”. Duhovni je susret završen zajedničkim pjevanjem pjesme „Čuj nas, Majko”, i izlaskom povorke sudionika iz crkve.

Program je nastavljen pučkim pjevanjem pred mnoštvom okupljenih mještana i uzvanika u domu kulture. Nakon što je Mješovita pjevačka skupina KUD-a Hrvata „Bodrog” otpjevala pjesmu Naši stari, koja se pjeva kao svojevrsna „šokačka himna”, okupljenima se obratila predsjednica KUD-a Hrvata „Bodrog” Marija Turkalj ovim riječima:

„Divimo se velikim umjetnicima i njihovim djelima, jer su oni u svojim djelima ostavili dah svoje duše i tako ostali prisutni. To je umjetnost rođena u srcu i duhu pojedinca. Međutim, večeras smo ovdje radi onoga što je rođeno, ne u duhu i duši pojedinca, nego u duhu jednog naroda i odnjihano u srcu vjere i molitve da ne bude samo lijepo nego i da spaja nebo sa zemljom. Svi znamo da nije svaka pučka pjesma umjetničko djelo, ali baš zato što je pučka, ona je tim više duhovna i svečana. Ovdje smo zajedno da bismo uživali u ljepoti pučke pjesme koja je spjevana simbolu svake dobrote – Majci Mariji”, kazala je uz ostalo Marija Turkalj.

Predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Josip Z. Pekaović obratio se nazočnima istaknuvši da se moglo uživati u dijelu hrvatske pjevane baštine, uz prelijepe narodne nošnje šokačkih, bunjevačkih i srijemskih Hrvata. KUD Hrvata „Bodrog” jedna je od mlađih skupina u Vojvodini koja djeluje u okviru HNV-a, ali je svojim aktivnostima i spremnošću da njeguje tradiciju Hrvata među

prvima. On je ujedno zahvalio Općini Sombor uz čiju je potporu obnovljeno pročelje i toranj župne crkve.

Svojom nazočnošću slavje su uveličali predsjednik Katoličkog instituta za kulturu i povijest „Ivan Antunović” iz Subotice dr. Andrija Kopilović, predstavnica Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Subotici Iva Aranjoš, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Josip Z. Pekaović, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk, potpredsjednik HNV-a Stipan Šimunov, zamjenik predsjednika IO HNV-a i direktor NIU „Hrvatska riječ” Zvonimir Perušić te predstavnici crkvenih i općinskih vlasti iz mjesta i okolnih naselja.

Sudionici susreta u domu kulture predstavili su se izvornim narodnim pjesmama Ančice, dušice, Vi, mladići, grišite (Crkveni zbor – Santovo), Silo sunce (HKC Bunjevačko kolo – Subotica), Berem grožđe (KUD Seljačka sloga – Gajić), Ja sam momak iz Doline (KUD Ravnica – Stari Perkovci, Hrvatska), Majka Mari kose plela (KPZ Sonta) i S one strane Dunava (Ižipci – Topolje, Hrvatska).

Treba naglasiti da je priredba ostvarena uz potporu brojnih pokrovitelja, a zajednička večera za sve sudionike, goste i pokrovitelje bila je obilježena nastupom „Monoštorskih tamburaša”, koji su svojim pjesmama uveličali završno druženje svih sudionika.

Bio je to susret hrvatskih KUD-ova i pjevačkih društava iz triju država, sa željom da on postane tradicijom, a uz mogućnost da se on proširi preko granica do Hrvatske i Mađarske.

Tekst i slike: S. Balatinac

RE-NATA Vas poziva

Gradišćanski omladinski tabor u Nardi (Od 3. do 6. augustuša)

Samo nas jedan tajedan razluči od najveće manifestacije Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj. Naime, od 3. do 6. augustuša u Nardi će se 13. put strefiti naši studenti, sridnjoškolci uz šaroliki program, a vjerojatno će večernje zabave u velikom broju posjetiti i zrelije generacije. Ov tabor drugačiji će biti od prethodnih zato jer ga prvi put organizira, na početku ljeta izabrano, novo predsjedništvo, pravoda skupa s omladinskim štabom u Nardi, na čelu s Kristinom Glavanić i Žoltom Šomodjijem. Dugo vrime o pripravi nismo mogli čuda što znati, sve je onako potajno išlo, ali u pozadini su se odvijali dogovori, iskala su se rješenja. Do danas je sve raščišćeno, a predsjednik Društva Rajmund Filipović je optimistično govorio, najprlje o programu RE-NATE.

Rajmund Filipović

Hvala Bogu, jur morem mirno govoriti o tom da smo pripravnici prirediti naš 13. tabor, a to smo dužni svakako zahvaliti i onim ljudem ki su bili prlje nas i 12 ljet dugo su stali na čelu ovoga gibanja. Naš program će biti skoro isti kot svako ljetu. U četvrtak (3. augustuša) navečer na otvaranje čekamo sve peljače i peljačice naše hrvatske manjine iz Gradišća, a iz cijele Ugarske takaj. Isti večer ćemo imati upoznavanje s domaćini, ali pri tom će se moći zbližiti ter sprijateljiti i diozimatelji ovoga spravišća. U petak (4. augustuša) ćemo imati predavanja o želiznom zastoru i čut ćemo detaljnije o žitku, polag negdašnje takorekuć pogibelne ter zaprte zone. Navečer će nam svirati Vlado Kalembur sa svojim bendom. On je ta pjevač iz Srebrnih kril čiji sjaj ništ nij izgubio u projudći trideset ljeti, otkidob je na pop-sceni u Hrvatskoj. Njegov koncert će sprohadjati Pinka-bend iz Petrovoga Sela. Subotu (5. augustuša) začet ćemo dan udarnim programom, naime, s prezentacijom Croatice i Hrvatskoga glasnika ter diskusijom o naši hrvatski mediji. To je važna točka zato jer ako kanimo biti malo iskreni, onda je potribno reći da pri nas u Gradišću većina

bolje pozna Hrvatske novine iz Austrije nego Hrvatski glasnik. Mislim da će to biti dobra i aktualna reklama za naš tisak u Ugarskoj. Otpodne nudjamo zabavnije teme: šport i izlet s naticanjem. Namjeravamo napraviti mali nogometni turnir, pohodit ćemo Nardu i nje okolicu u malo ugodnijoj verziji. Uvečer će se predstaviti naši najnoviji bendi, a to su Mlada generacija iz Hrvatskoga Židana i naj-naj-najnoviji ansambl petrovski Čungam, a isto tako će svirati i Pinkica. Za nediljnom svetom mašom otpodne po staroj formi počinje kulturno otpodne s društvu iz Austrije, Hrvatske, tj. iz prijateljskih općin Narde. Uvečer je za svirku odgovoran petrovski Timar-trio, a s tim bi onda završili naš četverodnevni sastanak.

Sudioniki, cijena tabora?

Dosada koji su mi se obećali da bi rado došli u tabor, po tom broju sudeći, mislim da će dost biti sudionikov i ljetos. Ufam se da ćemo moći pozdraviti i gradišćansku mladinu iz Austrije, kot i iz Slovačke. Ki kanu dojt, moru se najaviti još nekoliko dana pri meni ali kod Nardarke Kristine Glavanić.

Preko e-maila rayfilip@gmail.com ili na

dgmu. mghfe@gmail.com adresi, ali uprav tako i na mobitelu 06/203653504. Ukupna cijena tabora iznosi 7000 Ft, u toj je nutri svakodnevnij objed, večera i ulaznice svaki večer na zabave.

Poteškoće?

Dost smo mi planirali, htjeli smo više napraviti nego u projudći ljeti. S tim ne kanim reći da ono što smo prlje imali nij funkcioniralo, bilo je dobro jer, priznali ili ne, i mi nek na isti slijedi koracamo. Poteškoće postoje, ja osobno nigdar ne bi bio mislio da je ovako teško organizirati ovakovu manifestaciju iako sam i dosad sudjelivao jur u brojni priredba kot organizator. Medjutim, prepoznali smo i granice, nij pinez, obećanja smo dost dobili, a ostvariti ta obećanja malogdo hoće. Tako, nažalost, nismo mogli pozvati neke, zaistinu dobre bende, neka predviđena velika imena iz Hrvatske, jer to bi stalo vrića pinez. Tako ćemo se zadovoljiti s tim što budemo imali. Ovo prvo ljetu će biti ljetu probe, usavršavanja jer puno toga ćemo viditi, naučiti, pobrati iskustva za to da dojudće ljetu sve bolje, savršenije napravimo naš tradicionalni susret.

Suprot spomenutih poteškoć, koji su onda glavni podupirači tabora?

Društvo gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj, medijski pokrovitelj je Hrvatski Glasnik i Croatica Kht., a naravno, prez pomoći domaćega omladinskoga kruga u društvu Mladina i mjesne Seoske samouprave ni ovput ne bi mogli čuda što začeti.

Za tebe, kot za novopečenoga predsjednika što će zlamenovati ovo spravišće? Bit će izazov, svidožba, želja za dokazivanjem ili nešto drugo?

Sve ovo što si rekla, sve skupa. Ne kanim reći da oni ki su bili pred nami nisu ovo ili ono dobro načinjili u organizaciji. Oni su bili najbolja mogućnost onda, u oni ljeti, ali sad smo mi na redu. A mi kanimo još bolji biti, ne suprot njim, nego s njimi skupa. Nas je malo, i zato računamo na svakoga, ali kanimo jedan korak dalje napraviti. Bilo bi zvanaredno ako bi ovom prilikom znali dokazati: mi smo za to da skupa idemo najpr, ali nikako ne najzad!

Zahvalim Ti razgovor, čuda srić Vam željim i onda pravoda se vidimo na RE-NATI!

- Timea Horvat -

Tamburaški i plesni tabor u Vlačićima

U organizaciji Hrvatske državne samouprave, od 25. lipnja do 2. srpnja održan je Tamburaški i plesni tabor u Vlačićima na otoku Pagu, u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj. Slično kao i u Jezičnom taboru, koji je bio prije tjedan dana, okupila su se djeca iz raznih naselja gdje žive Hrvati u Mađarskoj: iz Aljmaša, Baćina, Baje, Dušnoka, Gare, Kaćmara, Kerestura, Koljnofa, Kukinja, Pečuha i Sumartona. Tamburaški i plesni tabor ove je godine imao sveukupno 73 polaznika, a s njima je bilo sedam nastavnika: Erika Rac, Ljubica Siladi, Monika Taschner Egrišić, Lenka Herner, Stipan Krekić, Jozo Gujaš i Stjepan Markek, dva animatora: Zorica Zomborčević i Miroslav Šibalin, te voditeljica Tabora Zdenka Šibalin. Prvog dana, nakon doručka održano je Svečano otvorenje na kojem je Ladislav Gujaš, ravnatelj Odmarališta, pozdravio okupljene i obavijestio ih o najvažnijim propisima kojih se trebaju pridržavati. Nakon toga voditeljica Tabora kratko je pozdravila sve polaznike i predstavila nastavnike i animatore. Svako je dijete dobilo majicu i kapu s oznakama Hrvatske državne samouprave, a zatim su ih nastavnici podijelili u

skupine. Za desetak minuta u jednom dijelu dvorišta čuli su se zvuci tamburice, u drugome smo se mogli diviti učenju hrvatskih plesova, a u učionici smo mogli vidjeti kako se djeca svojevrijedno prihvaćaju posla u Kreativnoj radionici. Tamburašku sekciju vodili su Stipan Krekić i Jozo Gujaš, a pomagao im je Miroslav Šibalin. Ples je vodila Lenka Herner, pomagala joj je Zorica Zomborčević. Kreativnu radionicu vodile su Erika Rac i Ljubica Siladi, a športska zanimanja Stjepan Markek. Nakon stanke slijedile su Jezične vježbe gdje su djeca usvojila osnovne riječi i izraze, jer većina njih su iz škola s predmetnom nastavom. U kreativnoj radionici nizali su biserje, bojili, crtali na staklo, batik tehnikom bojili majice, tkali; u tamburaškoj sekciji su za tjedan dana naučili 28 pjesama s raznih područja Hrvatske uključujući i duhovne pjesme, a na plesu su naučili sve što se pleše na plesnjacima, ali su najveći trud posvetili splitskim i gradišćanskim plesovima. Budući da je ovo bio Tamburaški i plesni tabor, navečer na plesnjaku djeca su imala mogućnosti naučiti i hrvatske plesove izvan nastave, a tamburaši su mogli vježbati. Istaknula bih dva svirača koji su svaku večer

svirali skupa s nastavnicima i animatorom, to su Marko Jerant i Tomislav Taradija. Oni su svoje slobodno vrijeme posvetili sviranju, pa smo imali plesnjak uz živu glazbu, što je bilo izvrsno jer je time raspoloženje poraslo. Na plesnjacima nije se samo plesalo, već i pjevalo. Mogle su se čuti najljepše pjesme koje su nam dočarale nezaboravni ugođaj. To je bilo mnogo slobodnije jer su svi polaznici Tabora mogli naučiti plesati. Svaki dan kasno poslije podne na nogometnom igralištu okupili su se naši sumartonski nogometaši, a utakmicu je vodio trener Stjepan Markek. Često su se priključila i nogometu vična vlašićka djeca.

Djeca su, naravno, imala i slobodnog vremena, išla su na plažu, igrala nogomet, stolni tenis, a organizirano im je dva manja izleta: u grad Pag i Zadar te cjelodnevni izlet u Nacionalni park Krka.

Od velikog je značenja da smo u četvrtak, na Petrovo, imali dvije tamburaške mise: u Vlačićima i Poveljani.

Zadnje večeri, u subotu, imali smo gastronomsku večer gdje su djeca mogla kušati hrvatske specijalitete na roštilju. To je bio odista nezaboravan doživljaj za njih jer su mogli i promatrati kako se sve to radi. Potom je slijedila završna svečanost Tamburaškog i plesnog tabora, kada su djeca prikazala što su sve naučila. U blagovaonici su bili izloženi radovi Kreativne radionice: torbice, obojene majice, crteži, bojano staklo, narukvice, ogrlice. Naši su tamburaši odsvirali petnaestak pjesama, a mogli smo vidjeti i dva najbolje usvojena plesa: Splitski i Gradišćanski ples.

Zahvaljujem svim nastavnicima i animatorima koji su se tijekom cijelog Tabora trudili i radili na tome da bi djeca što više naučila i što bolje osjećala.

Poput Jezičnog tabora i Tamburaški i plesni tabor bio je jako uspješan i koristan za sve one koji su imali mogućnosti tjedan dana boraviti u Vlačićima jer su osim učenja mogli uživati na netaknutoj plaži i u raznim izletima koja su im bila organizirana, a vjerujem da će im biti nezaboravna i zajednička druženja.

Zdenka Šibalin

Salančani u Rogoznici

Na poziv Osnovne škole fra Bernardina Tome Leakovića iz Bošnjaka devetero učenika i nas tri nastavnice deset dana smo boravili u Rogoznici u odmaralištu županijskoga Crvenoga križa.

Dvije škole surađuju već deset godina. Najprije smo samo po jedan dan boravili u zbratimljenoj školi, a ova je godina četvrta kada smo više dana zajedno na taborovanju.

Naše je putovanje počelo 3. srpnja kada smo krenuli iz Salante u Bošnjake, a odande zajedno s učenicima iz Bošnjaka, Gunje i Nijemaca prema Dalmaciji. Druženje je otpočelo na autobusu, neki su već bili stari znanci, ali su se rađala i nova prijateljstva.

Nakon dugosatne vožnje stigli smo napokon u Rogoznicu. To ljetovalište idealno je za odmor i za dječje taborovanje jer je mirno, malo, ali veoma lijepo. Osim dobrog smještaja i opskrbe, voditelji odmarališta pobrinuli su se za bogat program. Osim kupanja u moru, za svaki dan su nam organizirali razne aktivnosti: škola plivanja, večer upoznavanja, ples srdaca, pidžama parti, maskenbal, izbor misice i mistera odmarališta, ples, karaoke, turniri u stolnom tenisu i odbojci, natjecanje u plivanju, gdje su naše učenice izuzetno dobro sudjelovale: Bianka

Blašković osvojila je prvo, a Nikoleta Sajko treće mjesto.

Organiziran je bio izlet u Trogir i Split. Pomoću vodiča upoznali smo burnu prošlost ovih prelijepih gradova i pogledali važnije znamenitosti. Zadnje večeri dodijeljene su brojne diplome pobjednicima raznih nad-

metanja, te početnim plivačima i stanovnicima najčistijih soba. Potkraj desetog dana opraštanje nije prošlo bez suza. Nadamo se da se prijateljstva neće raskinuti, kao ni naša suradnja sa zbratimljenom školom i da ćemo još mnogo lijepih doživljaja steći zajedno.

Eva Adam

MALA
STRANICA

Slušali ste, čitajte ...

Članovi ansambla „Baranja“ Arnold Barić, Anita Sajčan, Marko Šafar i Tomica Taradija, inače svi učenici naše pečuške škole, bili su gosti u hrvatskoj emisiji pečuške radiopostaje, a razgovor se vodio oko ljeta, ljetnih zabava. Naravno, niti se mogao niti htio zaobići rad u ansamblu „Baranji“. Tomica je, naime, sudjelovao folklornom taboru koji je organizirala Hrvatska državna samouprava u „Zavičajju“ u Vlašićima, gdje se puno toga naučilo pogotovo od crkvenih pjesama, a skupa s Arnoldom čekaju i termin ljetne škole folkloru koja će biti u drugoj polovici kolovoza na otoku Braču. To im je već treća prilika da usavrše naučeno u plesu i u svirci od vrsnih predavača koje angažira Hrvatska matica iseljenika. Kako su Marko i Anita rekli, vjerojatno će u prvoj polovici kolovoza biti priređen i kolo-tabor u organizaciji ansambla. Tako će svi oni u novu sezonu ući s novim znanjem. U emisiji su mladi entuzijasti govorili kako bi bilo dobro da ima i više plesača u „Baranji“, pogotovo plesača, a svakako očekuju javljanje onih mladih svirača koji sviraju gitaru, frulu i violinu, naime, dobro bi bilo proširiti orkestar, koji zasada ima tri stalna člana. Slušatelji su se mogli uvjeriti da se s njihove strane ozbiljno razmišlja o tradicijskoj kulturi Hrvata u Mađarskoj, o njezinu čuvanju i njegovanju, a jednako tako svjesni su i toga da ples, pjesma, jezik i svijest o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini idu zajedno. *MKT*

Foto: Réka Prait

Oko sto mladih znova u Šopronu

Tajedan dan intenzivno u svirki i tancu

Folklorišice su dospile iz raznih krajev orsaga, štoveć i prik granic

Mesni vijenac u sredini s Ivanom Radačić, voditeljicom iz Našica

Šopronski Dičji i folklorni centar još jednoč je bio glasan od hrvatske svirke, jačak i od lupanja tancoških nog. Naime, od 10. do 16. julyja, treći put se je strefilo na tamburaškom i plesnom taboru oko sto mladih iz cijele Ugarske ter iz hrvatskih naselj u Slovačkoj. Iako se je šušalo da će se silom prilik prekinuti ova lipa tradicija zbog financijskih poteškoć, Hrvatske manjinske samouprave u Šopronu i Koljnofu nisu ostavile glavnoga organizatora i najavljenike u neprilici. Uza to je i Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine sa znatnom svotom podupirala ovo

Tamburaši iz Zalske županije i Koljnoća

Čez jedan tajedan šest uri dnevno uz tambure

spravišće, a predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić je iz svojega predsjedničkoga fonda ponudio sto jezero forintov. – Nažalost je pred par tajedni još tako vanzgedalo da nećemo moći organizirati naš tabor – odgovara mi na pitanje Geza Völgyi ml., i nastavlja: – Uz hrvatska tijela u Koljnofu i Šopronu moram zahvaliti i koljnofskim tamburašem ki su čuda djelali, a i zaradili pineze za ov tabor. Polag toga oni su bili on motor ki su rekli da prez tabora nećemo i ne moremo, a tako nam je i uspelo!

Dokle se pominamo, u velikoj dvorani svirači pažljivo slušaju upute stručnjaka Dražena Šoića, asistenta na Školi folkloru u Hrvatskoj, ki je od samoga početka tabora odgovoran za muzičku sekciju: – Jako sam zadovoljan. Mislím da se vidi dobar napredak iz ljeta u ljeto da su tamburaši i za to vrime dokle se nismo vidili, marljivo djelali u svoji društvu ter da sve bolje i zrelije sviraju. Zvana toga mi je jako drago da i treći put imam 50-60 tamburašev svih dobi, znači i po starosti i po znanju. Oduševljen sam, naravno, da smo mogli pohoditi i ovput pjesmom i glazbom cijelu Hrvatsku, znači od Prigorja do Dalmacije, a da sviramo jednako i nešto zabavnih pjesam. Mislím da je čast svirati med 60 tamburaši jer to oni moru vjerojatno samo jedanput u ljetu, a to je takov prekrasan zvuk, to je takova snaga tambure i tamburašev da sve to skupa služi za najveći doživljaj. Dokle su se tamburaši frcali na žica, na katu u prevrućem katalanu uz diktiranje Ivane Radačić je teklo strogo djelovanje folklorne sekcije. Tancoši, većinom bosí, pili su svaku rič mlade i tanke dame iz Našica, ka se jur 16 ljet bavi folklorom, a u zadnje vrime, otkad je zaposlena u zagrebačkoj školi, član je KUD-a „Ivan Goran Kovačić“. O vlašćem dolasku u grad Šopron i djelovanju u ovom taboru je rekla: – Šopron jur ljeta dugo sudjeluje s Našicom, a onda je naš gradonačelnik, isto tamburaš ki je dugo ljet svirao u našem KUD-u, predložio da dojde negdo od naših pokazati slavonske

Veronika Grubić je bila najmladja tamburašica tabora

plese. Tako je počelo. Ova grupa u koj djelam je jako raznolika, ima onih plesačev ki tancuju po KUD-i, to se i vidi. Oni brže pametu korake, jako lipo jaču, njim ni tribi čuda, a ima tancošev ki se prvi put strefu s koraki pak ovako mi je malo teško sve ovo dopeljati u sklad i cjelinu. Ritam nam je dost naporan, znači imamo tri ure dopodne, a tri ure otpodne, a čuda toga se more napraviti. Trenutačno smo prošli dvanaestak plesov, s tim smo obuhvatili sva područja Slavonije, sad se malo igramo koreografijom ka će se predstaviti pri završetku tabora. U dvi sekcija su bili u najvećem broju Koljnofci ter Petroviščani, a ljetos su se očividno većimi javili i iz Zalske županije. Danica Maasz je došla iz Slovačke i tamburašica je Čunovskih bečarov. Polag nje riči je na ovom sastanku najbolje to da od stručnjakov čuda što se nauči, a ovde se družu Hrvati iz Ugarske ter Slovačke. Najpr se je veselila koljnofskom boravku, zabavi s Pinkicom i završnoj priredbi sa Zagrebačkimí tamburaši u Koljnofu. Petar Škrapić, vodja petroviske folklorne grupe Gradišće, ljetos je u Šopron dopeljao 12, uglavnom mladjih folklorišev. – Nam je ovo važno zato kad se vik učimo nove korake, nove pjesme, družimo se s novimi diozimatelji, člani iz drugih društv i najdemo se sa starijimi poznaniki. Mi svi rado dojdemo simo, kad svi se dobro ćutimo. Dobra je banda, zvanaredni su dani i večeri, vik se nešto zgoda. Drugo ljeto obavezno ćemo zopet dojti i ufam se da će se moći još većimi osloboditi iz doma i od djela.

Subotu, 15. julyja, dopodne u završnom koncertu su se oprostili od Šoprona folkloriši i svirači trećega tabora, a druženje je nastavljeno u koljnofskom restoranu Levanda, kade su koncertirali Zagrebački tamburaši i jedan od deset najboljih harmonikašev na svitu, Hrvat Miro Navračić.

-Timea Horvat-

„Dani mazanice 2006“ u Mlinarcima

KUD Podravina na Danu mazanice u Mlinarcima

Mazanica, siromašna gibanica, uvijek je bila gospodsko jelo u Pomurju, a njezin izvrsni okus i danas privlači. Bila ona prazna, prosta, tek namazana mašču, ili kosanom mašču, slana ili slatka, namazana s vrhnjem ili dizana s višnjama, sirom, vrhnjem, orasima ili grožđicama, svaka se vrsta rado kuša i na Danu mazanice nestaje do posljednje mrvice.

„Negda je bila šterčija pak neje bilo moče sakoake fele kupiti v štecunu. Kaj je domaj bilo, zotoga se napravil obed, al večerja. Mazanico so negda prajili z mašču, da je bilo malo kiselo vrhne, ondak so to deli nuter pak sol, potle so več prajili i slatko z grožđicami, ondak potle zdignjeno mazanico“ – rekoše Mlinarčanke, majstorice mazanica.

Jest da je mazanica siromašna gibanica, jer u njoj nema puno nadjeva, ali baš zato kuharica mora vrlo dobro pripaziti na kakvoću tjestenine, jer ako ona ne uspije, mazanica je propala. Kod gibanice loša tjestenina još može popraviti dobar nadjev.

Sve su to objasnile Mlinarčanke 8. i 9. srpnja na Danima gibanica. Ta je priredba jedna od najljepših u Pomurju jer je nastala poticajem civilne zajednice, organiziranjem obitelji Bertok i njihovih prijatelja prije četiri godine. Organizacijskim su se poslovima pridružile i mjesna i Hrvatska manjinska samouprava, pa je ove godine priredba trajala dva dana, s bogatim kulturnim i sportskim programima.

Načelnik Stjepan Vuk radovao se što su Dane mazanice posjetili ne samo mještani nego i žitelji okolnih naselja. „Prema tome“ – rekao je – „vijest o našoj priredbi otišla je i dalje.“ Još ove godine nema kuharica iz okolnih naselja, ali iduće godine voljeli bi to proširiti. Pozvat ćemo žene iz susjednih naselja, čak i iz Međimurja. Neka se druže preko Mure i žene ne samo ribiči, koji već više od desetljeća dobro surađuju s Kotoribom. Predviđa se izrada krušne peći,

tako bi se iduće godine mazanice pekle kao nekada.

Dani mazanica započeli su s međunarodnim natjecanjem ribiča na mjesnoj šljunčari. Ladislav Ribarić, već iskusan ribič, inače predsjednik mlinaračkoga ribičkog društva, zadovoljno je uručio nagrade, jer se ulovilo dosta ribe za riblji paprikaš. Natjecalo se po ekipama i pojedinačno. Od šest ekipa na prvome mjestu završili su domaćini, drugo mjesto je osvojila kotoripska ekipa, a treće serdahelska ekipa. U pojedinačnome natjecanju najbolji je bio Kotoribljanin Ivica Horvat, drugo mjesto osvojio je Petar Markulija, a treće Mlinarčanin Franjo Doboš.

Osim kulinarskih vrijednosti posjetitelji su mogli uživati u nizu programa: školarci su obradovali svoje roditelje s modernim plesovima, zabavnom glazbom, a hrvatski kulturni program nudio je barčanski KUD Podravina. Ta mlada kulturna skupina, pod vodstvom Ljubice Dudaš i Stjepana Jankovića, okuplja trideset članova i gaji ponajprije podravske običaje. Uz pratnju virovitičkih tamburaša, „Podravinini“ plesači dočarali su veselo ozračje podravskoga svatovca, vuzmenih plesova, a uz podravsko kolo i podravske pjesme otplesali su i momačko kolo. S hrvatskim melodijama nastavili su garski tamburaši, na čelu sa Stipanom Krekićem. Unatoč bajskoj Fišijadi doputovali su u Pomurje da zabavljaju ovdašnju publiku. Usput je radio ocjenivački sud: Franjo Čeke, Stjepan Prekšen i Borbala Kotnjek.

Dakako, nisu mogli ustanoviti koje su najfinije mazanice jer ih je bilo obilje vrsta, pa su sve kuharice nagrađene. Najveća je pohvala bila što su mazanice brzo nestale iako ih je bilo više od pedeset tepsija. Drugi dan zabava se nastavila: nogometna utakmica, natjecanja obitelji, program humorista i kulturni program kotoripskoga KUD-a.

Beta

Slušali ste, čitajte ...

Iz hrvatskih emisija pečuške radiopostaje

PEČUH – Na spomen-dan Snježne Gospe (5. kolovoza, subota) u crkvi na pečuškoj Brdici slavit će se svete mise na mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku. Toga dana, na proštenje, krenut će procesija od crkve sv. Augustina u jutro u osam sati, i ove godine tim će se putem moliti križni put i pjevati pjesme na hrvatskom i na mađarskom jeziku. Procesiju će predvoditi vlč. Sándor Lőrinc, a kad se stigne na brdo, početak će sveta misa na hrvatskom jeziku. Ove godine dolaze čak i dva svećenika iz Hrvatske: vlč. Josip Kvesić iz Podravske Moslavine i vlč. Josip Kolesarić iz Duboševice. Sutradan, u nedjelju u devet sati počinje zavjetna misa Pogančana, koju će voditi začasni kanonik Đakovačko-srijemske biskupije, nijemetski dekan župnik Stjepan Zagorac.

ZADAR – Prvog srpnja u Zadru su na poziv tamošnjega Mađarskog kulturnog društva „Čardaš“ gostovali članovi Kulturno-umjetničkoga društva Ladislava Matušketa iz Kukinje. Toga se dana priredila večer mađarske gastronomije i glazbe, kuhao se grah, pileći gulaš i krumpir-paprikaš, i plesao se čardaš. Mađari u Zadru i okolici prije pet godina utemeljili su svoju kulturnu drugu koju vodi neumorna gđa Olga Grdić, a niz aktivnosti priređeno je do sada kako bi se većinskom narodu prikazala manjinska kultura pomoću plesa, izložaba, folklornih programa, predavanja. U red uspjelih programa spada i ovaj 1. srpnja kada su gosti iz Mađarske predstavili svoju kuhinju, točili viljanska vina, a u govoru i u pjesmi predstavili svoje naselje. Zabava je uza svirku orkestra iz Koroda trajala do sitnih sati, a da je svijet mali i da svugdje možeš naći znanice, potvrđuje i činjenica, da se na zabavi našao i bračni par iz KUD-a „Prigorec“ iz Sesevetskoga Kraljevca, koji su proljetos gostovali u Kukinju. Od domaćina su se gosti oprostili sa „hvala na pozivu“, a odgovor domaćina je bio „vidimo se dogodine“.

ZAGREB – Tradicionalna Međunarodna smotra folkloru ove je godine od 19. do 23. srpnja četrdeseti put održana u Zagrebu. Jubilarna smotra folkloru bila je u znaku one iz 1966. godine i nastupa izvođača koji su joj tada sudjelovali. Ova smotra folklorne baštine kroz četrdeset godina svoga postojanja čuva i prenosi i hrvatsku tradicijsku kulturu i kulturu drugih naroda.

„Crolimpijada“

U organizaciji Hrvatskoga svjetskog kongresa, u Zadru su od 15. do 21. organizirane I. hrvatske svjetske igre. Pod pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske prvi su se put okupili športaši iz domovine i iseljeničtva na jednodnevno natjecanje i druženje. Na igrama su, osim domaćih športaša, sudjelovali i športaši hrvatskih korijena iz 25 zemalja svijeta. Supokrovitelji igara su bili Hrvatski olimpijski odbor, Grad Zadar, Zadarska županija, Zadarska nadbiskupija te Hrvatska matica iseljenika. Kako je u svom istupu naglasio predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša, održavanje Hrvatskih svjetskih igara od velikog je gospodarskog, odnosno turističkog te sportskog značenja za grad Zadar i Hrvatsku, ali i za zbližavanje domovinske i iseljene Hrvatske. Sedam dana športa i druženja u šest gradova i sela Zadarske županije: Zadru, Biogradu, Zatonu, Benkovcu, Bibinjama i Poličniku, uz velike veselice i koncerte na kojima su nastupila najpoznatija imena hrvatskog športa i estrade. Kako u pozdravnim riječima upućenim sudionicima igara reče župan Zadarske županije Ivo Grbić, „Na prostoru na kojem su se krunili hrvatski kraljevi, na kojem je sačuvan najstariji hrvatski latinicom pisani tekst «Red i zakon sestara dominikanki» iz 1345. godine, niknulo je naše prvo sveučilište 1396. godine, 1536. godine Petar Zoranić napisao prvi hrvatski roman „Planine“, na kojem se rodio Pažanin Bartol Kašić, autor prve hrvatske gramatike, 1806. počele izlaziti prve novine na hrvatskom jeziku «Kraglski Dalmatin» (...)

SALANTA – U organizaciji Hrvatske samouprave, pedesetero hodočasnika 16. srpnja hodočastilo je u svetište Mariju Bistricu u Hrvatskoj. Kako nas je izvijestio predsjednik Hrvatske samouprave Mijo Štandovar, Samouprava već nekoliko godina zaredom organizira hodočasni put kojemu sudjeluje velik broj vjernika. Sve troškove puta hodočasnika financira Hrvatska manjinska samouprava. Svake godine ima više prijavljenih nego što stane u jedan autobus.

6. Konvencija Hrvatskoga svjetskog kongresa u Zadru

Nakon završetka I. hrvatskih svjetskih igara od 22. do 24. srpnja, u Zadru je održana 6. Konvencija Hrvatskoga svjetskog kongresa. Na Konvenciji, sukladno prijašnjim odlukama konvencija i drugih tijela HSK, punopravno sudjelovanje imali su članovi Izvršnog odbora i predsjedatelji Radnih odbora Nacionalnih kongresa te izabrani delegati svakoga Nacionalnog kongresa prema sljedećem broju delegata: Argentina 7, Australija 14, Austrija 7, Belgija 5, Brazil 3, Čile 3, Danska 3, Francuska 7, Italija 7, Južna Afrika 3, Kanada 15, Mađarska 5, Nizozemska 3, Norveška 3, Novi Zeland 3, Makedonija 5, Njemačka 15, Peru 3, Rumunjska 3, SAD 12, Slovačka 3, SCG 5, Slovenija 5, Švedska 12, Švicarska/Liech 12, Urugvaj 3, Velika Britanija 3 i Venezuela 3. Šesta Konvencija Hrvatskoga svjetskog kongresa između ostalih imala je za temu: humanitarna i financijska pomoć; gospodarstvo i obnova; povratak i useljavanje; školstvo, kultura, sport; mladež i studenti; promidžba i informacije; hrvatske manjine; statutarna komisija za statut i pravila.

Hrvatski svjetski kongres

Hrvatski svjetski kongres krovna je hrvatska međunarodna udruga sa savjetodavnim statusom u Ujedinjenim narodima, osnovana početkom srpnja 1993. godine, kao međunarodna neprofitna, nevladina i nestranačka udruga, okuplja i povezuje hrvatske udruge i ustanove izvan domovine, i tako stvara uvjete njihova uspješnog djelovanja za nedvojbene interese hrvatske domovine i hrvatskog izvandomovinstva. Usto djeluje na predstavljanju i povezivanju svekolike hrvatske baštine, velike obitelji naroda svijeta. HSK djeluje prema svome statutu, dragovoljnog je karaktera, a temeljne članice, odnosno udruge i ustanove, rade na zajedničkim projektima na svjetskoj razini HKS, dok u ostalim djelatnostima svaka članica ostaje potpuno samostalna i djeluje prema vlastitim načelima. Među 4,5 milijuna Hrvata i njihovih potomaka koji žive izvan Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, HSK ima stožernu ulogu i u povezivanju hrvatskoga nacionalnog bića.

BUDIMPEŠTA – Nakon punih godinu dana i mnogobrojnih neuspjelih pokušaja, napokon Mađarski radio ima svoga predsjednika u osobi Györgya Sucha. On je nakon svog izbora izjavio: Želim staviti na mjesto ugled javnoga radija ...“. Novi je predsjednik između ostalog kazao kako je potrebno uskladiti kvalitetno novinarstvo i pozitivno poslovanje, a to neće ići bez reformiranja sadašnjeg ustrojstva triju radijskih programa koji danas čine Mađarski radio. U sklopu Mađarskog radija proizvode se i radijski programi za nacionalne i etničke manjine koje žive u Mađarskoj, pa tako i za Hrvate, koji svoje emisije uređuju i emitiraju iz Pečuškoga regionalnog studija. Dnevno je to 90 minuta regionalnoga i 30 minuta zemaljskoga programa.